

ПРОГРАМ РАДА
ISS/KS S020
(Ваздухопловство)

Овај програм рада усвојен је на седници Комисије која је одржана од 29.08 до 12.09.2013. године, а одобрен је од стране Стручног савета за опште области стандардизације на седници која је одржана дописним путем (преписком) у периоду од 18.12. до 25.12.2013. године.

1 Увод

Стручни рад Института за стандардизацију Србије (у даљем тексту: Институт) у појединачним областима стандардизације одвија се у комисијама за стандарде и сродне документе (у даљем тексту: комисије), које су основна техничка радна тела. По потреби, комисије могу образовати радне групе и друга стална и повремена радна тела ради извршавања појединих задатака из својих делокругова.

У складу са тачком 1 Решења о образовању комисије за стандарде и сродне документе, предмет рада Комисије KS S020 је доношење српски стандарда из области ваздухопловства као што је стандардизовање материјала, компоненти и опреме за конструкције, опремање летилица и ваздухоплова и опреме за сервисирање и одржавање тих средстава.

На основу Статута Института и Интерних правила стандардизације – Део 2: Образовање и рад комисија за стандарде и сродне документе, Комисија ради на припреми српских стандарда и сродних докумената, на припреми стручних мишљења на основу српских стандарда и сродних докумената, затим прати и активно учествује у раду одговарајућих техничких радних тела међународних и европских организација за стандардизацију и обавља друге задатке у вези са стандардима и стандардизацијом у области ваздухопловства.

Комисија прати рад техничких комитета ISO/TC 20, *Aircraft and space vehicles*, Међународне организације за стандардизацију (ISO), као и техничких комитета CEN/TC 274, *Aircraft ground support equipment*, CEN/SS T02, *Aerospace*, ASD-STAN, *Aerospace*, Европског комитета за стандардизацију (CEN).

Комисија KS S020, *Ваздухопловство*, образована је решењем бр. 1080/12-25-01/2012 од 17.04.2012. године.

Комисија је образована ради:

- доношења, преиспитивања и повлачења српских стандарда и сродних докумената у наведеној области рада, у складу са Интерним правилима и упутствима Института за стандардизацију Србије;
- обезбеђивања усаглашености српских стандарда и сродних докумената са европским и међународним стандардима у наведеној области рада;
- учествовања у изради и преиспитивању стандарда и сродних докумената које доносе европске и међународне организације за стандардизацију у наведеној области рада;
- и других послова које предложи надлежни стручни савет.

2 Пословно окружење

2.1 Опште

На пословно окружење у сектору индустрије, производње, промета материјала, као и у пракси на коју се односи предмет и подручје примене ове комисије, утичу политички, економски, технички, законодавни и социјални аспекти.

Комисије Института врше усаглашавање српских стандарда са европским и међународним стандардима, и то њиховим усвајањем као националних стандарда. Осим тога, приликом преузимања европских стандарда као српских морају се повући сви национални стандарди за исте предмете стандардизације који су у супротности са њима. По том принципу и Комисија KS S020 врши преузимање европских и међународних стандарда и сродних докумената у национални систем стандардизације.

2.2 Квантитативни показатељи пословног окружења

Српске стандарде које доноси Комисија KS S020, *Ваздухопловство*, на националном нивоу примењују произвођачи ваздухоплова и делова, акредитоване лабораторије, институти, органи државне управе и регулаторна тела, осигуравајућа друштва и др.

Квантитативни показатељи пословног окружења дати су у Табели 1.

Табела 1

Р.бр.	НАЗИВ	ј.м.	КОЛ.
1	Регулаторно тело	ком.	1
2	Организација за пројектовање ваздухоплова	ком.	3
3	Организација за производњу ваздухоплова и ваздухопловних делова	ком.	5
4	Организација за одржавање ваздухоплова	ком.	14
5	Организација за управљање континуираном пловидбеношћу	ком.	14
6	Организација за снабдевање ваздухоплова млазним горивом	ком.	2
7	Организација-аеросервиса за складиштење и испоруку млазног горива	ком.	3
8	Организација за производњу млазног горива	ком.	1
9	Акредитована лабораторија за испитивање квалитета ваздухопловних горива	ком.	5
10	Авио-оператер за јавни авио превоз	ком.	7
11	Авио-оператер за пружање услуга из ваздуха	ком.	8
12	Међународни аеродроми (промет преко 3 милиона путника годишње)	ком.	2
13	Посебни аеродроми и аеродроми за сопствене потребе	ком.	8
14	Обласни центар контроле летења (преко 400 000 прелета годишње)	ком.	1
15	Центар аеродромске контроле летења	ком.	6

2.3 Захтеви тржишта

Стандарди из надлежности Комисије KS S020 користе се у пословном окружењу Србије. Спецификације и ови стандарди су основ за производне и комерцијалне послове. Пошто су стандарди у надлежности Комисије KS S020 у релативно широкој употреби, неопходно је њихово редовно иновирање. Сукцесивни развој нових техничких достигнућа и побољшања заштитних средстава, као и мера за безбедност, захтевају додатно и континуално праћење тржишта ради понуде одговарајућих најновијих издања стандарда.

2.4 Аспекти животне средине

Применом стандарда и сродних докумената развијених у оквиру техничких комитета које прати Комисија KS S020 обезбеђују се предуслови за задовољење свих захтева за заштитом животне средине. Евидентна је потрошња ресурса, у првом реду електричне енергије, воде и гаса, па произвођачи морају да предузму мере за њихово очување и рационалну потрошњу. Учешће у раду Комисије KS S020 произвођачима помаже да се упознају са најновијим техничким захтевима за производе.

3 Очекиване користи од рада Комисије

Као резултат рада KS S020 добија се листа стандарда који ће, пре свега, омогућити:

- подршку произвођачима у пројектовању ваздухоплова која, поред техничке компатибилности и заменљивости, задовољава основне безбедносне захтеве;
- уклањање техничких баријера у трговини и отварање тржишта широм Европе;
- хармонизацију националних стандарда;
- олакшавање веза између произвођача, корисника и именованих тела надлежних за технички надзор и атестирање.

4 Заинтересоване стране

Све заинтересоване стране (произвођачи, институти, научне и образовне установе, државна управа итд.) могу да предложе члана Комисије и експерте у радним групама, при чему треба водити рачуна о балансу у заступљености свих заинтересованих страна. За учешће у раду Комисије посебно су заинтересовани произвођачи и корисници мотора са унутрашњим сагоревањем. У рад Комисије укључени су и представници акредитованих лабораторија. У многим случајевима је утврђено да међународни стандарди обезбеђују најповољнији начин прикупљања и размењивања резултата из истраживачких студија.

Заинтересоване стране у области рада ове комисије су:

1. универзитети;
2. представници акредитованих лабораторија;
3. корисници – произвођачи.

5 Циљеви и стратегије за остваривање циљева

5.1 Циљеви

1. Усвајање приоритетних стандарда из области ваздухопловства на начин предвиђен Интерним правилима стандардизације – Део 1: Доношење, објављивање, одржавање, преиспитивање и повлачење српских стандарда и сродних докумената.
2. Усаглашавање националних стандарда са европским њиховим преиспитивањем и доношењем одлуке о повлачењу оних стандарда који су у супротности са европским.
3. Заступање српских националних интереса у области рада Комисије пред одговарајућим европским и међународним комитетима за стандардизацију, путем учествовања српских стручњака и експерата у раду ових техничких комитета.

5.2 Стратегије за остваривање циљева

Остваривање циљева Комисије KS S020 заснива се на дефинисању приоритета рада Комисије, а то су преузимање и усвајање европских стандарда као српских и праћење рада техничких комитета:

– Међународне организације за стандардизацију (ISO):

- ISO/TC 20, *Aircraft and space vehicles (Ваздухоплови и космичка возила)*;

– Европског комитета за стандардизацију (CEN):

- CEN/TC 274, *Aircraft ground support equipment (Опрема за опслуживање ваздухоплова са земље)*;
- CEN/SS T02, *Aerospace (Ваздухопловство)*;
- ASD-STAN, *Aerospace (Ваздухопловство)*.

6 Фактори који могу утицати на испуњење и имплементацију програма рада

- Недостатак финансијских средстава онемогућава обезбеђење одговарајућих превода и упућује на преузимање стандарда методом проглашавања, што умањује кредибилитет ових стандарда у пословном окружењу.
- Недовољно учешће стручњака у доношењу српских стандарда.
- Нередован одзив чланова Комисије одражава се на испуњење годишњег плана.
- Незаинтересованост стручне јавности за учешће у јавној расправи и достављању примедба у вези са предлозима нацрта српских стандарда који се стављају на јавну расправу.

7 План активности

Планирано је доношење европских стандарда сукцесивном динамиком у односу на CEN техничке комитете. С обзиром на то да су у тренутку доношења овог програма рада сви европски стандарди преузети као српски стандарди, као основна активност у наредном периоду планира се редовно праћење и ажурирање европских стандарда. Поред тога, планира се и превођење хармонизованих стандарда на српски језик.

8 Корисни линкови за све наведене активности

www.iss.rs

http://www.iss.rs/tc/?national_committee_id=688

<http://www.iso.org/iso/home.html>

http://www.iso.org/iso/home/standards_development/list_of_iso_technical_committees/iso_technical_committee.htm?commid=46484

<http://www.cen.eu/cen/pages/default.aspx>

http://www.cen.eu/cen/Sectors/TechnicalCommitteesWorkshops/CENTechnicalCommittees/Pages/default.aspx?param=6255&title=Aircraft_ground

<http://www.cen.eu/cen/Sectors/TechnicalCommitteesWorkshops/CENTechnicalCommittees/Pages/default.aspx?param=6378&title=Aerospace>

<http://www.cen.eu/cen/Sectors/TechnicalCommitteesWorkshops/CENTechnicalCommittees/Pages/default.aspx?param=6342&title=Aerospace>

<http://www.cad.gov.rs/>

<http://www.smatsa.rs/Cyr/Home.aspx>

<http://www.jat-tehnika.aero/index.php/en/>